

Гендерні культурно-антропологічні дослідження

Один із найдинамічніших напрямів сучасної гуманітаристики, що розкриває соціокультурну природу жіночності й чоловічності

Гендер як соціокультурний феномен

Біологічний підхід

Розглядає стать як природну, незмінну даність, що визначається виключно фізіологічними характеристиками.

Культурно-антропологічний підхід

Аналізує гендер як соціокультурну конструкцію, що формується через історичні, політичні та економічні процеси в різних суспільствах.

Культурна антропология демонструє, що уявлення про жіночність і чоловічість не є універсальними, а глибоко укорінені в конкретних культурних контекстах. Різні суспільства конструюють унікальні моделі гендерних ролей, які визначають соціальні норми, структури влади та культурні практики.

Розвінчання універсальності гендерних ролей

Польові антропологічні дослідження спростовують переконання про універсальність традиційного поділу на «чоловіче» і «жіноче». Культури світу демонструють надзвичайне різноманіття гендерних моделей.

Політичні ролі

У деяких племенах жінки відіграють ключову роль у політичному житті та прийнятті рішень.

Духовні функції

Гендерні ролі можуть визначатися через релігійні та духовні обов'язки в спільноті.

Господарська діяльність

Розподіл праці та економічні функції формують унікальні гендерні моделі.

Родинні структури

Системи спорідненості й сімейні відносини визначають соціальні ролі різних статей.

Гендер не є фіксованою категорією, а змінюється залежно від культурного контексту

Гендер і влада: механізми контролю

Сучасні гендерні дослідження активно аналізують взаємозв'язок між гендером і владою, розкриваючи механізми соціального контролю.

Патріархальні структури

Системи влади, що забезпечують домінування чоловіків в економічній, політичній та соціальній сферах.

Дискримінація й нерівність

Механізми обмеження доступу до ресурсів та можливостей на основі статі.

Соціальні норми

Формування домінуючими групами гендерних очікувань для збереження контролю.

Як закріплюються гендерні норми в культурі

Релігія

Священні тексти та ритуали

Мова

Лінгвістичні структури та дискурс

Звичайі

Повсякденні практики та традиції

Символи

Візуальні та культурні коди

За межами бінарності: альтернативні гендерні ідентичності

Гендерні антропологічні дослідження виходять за межі традиційної бінарної системи «жінка-чоловік». У багатьох суспільствах світу існують треті гендери або особливі соціальні статуси для людей, які не відповідають бінарній моделі.

Культурні приклади третіх гендерів

- **Хіджра** в Південній Азії – визнана соціальна група з власними культурними ролями
- **Два-духі** у корінних народів Північної Америки – люди з чоловічою і жіночою духовною енергією
- **Фа'афафіне** в Самоа – третій гендер у полінезійській культурі
- **Мукс** в Оахаці, Мексика – визнана гендерна роль у запотекській культурі

❏ **Важливість культурного різноманіття:** Існування множинних гендерних моделей підкреслює необхідність відходу від універсальних узагальнень у дослідженнях людських спільнот та визнання культурної багатоманітності.

Гендерні студії в сучасній Україні

У сучасній Україні гендерні антропологічні студії набувають особливого значення в контексті суспільних трансформацій, збройного конфлікту та демократизації. Вони допомагають зрозуміти динаміку змін у гендерних ролях та формування нових соціокультурних моделей.

Жінки у військових структурах

Дослідження участі жінок у Збройних Силах України, трансформації традиційних уявлень про «жіночі» та «чоловічі» ролі в умовах війни.

Зміни у сімейних моделях

Аналіз еволюції родинних структур, розподілу обов'язків у сім'ях та нових форм партнерства в період соціальних змін.

Рух за права жінок

Вивчення феміністичних рухів, організацій та ініціатив, що працюють над подоланням гендерної нерівності.

ЛГБТК+ спільнота

Дослідження формування квір-ідентичностей, боротьби за права та культурної видимості в українському суспільстві.

Культурний досвід воєнного часу та посилення демократичних процесів формує нові уявлення про гендер у сучасному українському суспільстві, руйнуючи традиційні стереотипи та створюючи простір для більшої рівності.

Вплив гендеру на соціальні структури

Гендерні культурно-антропологічні дослідження розкривають глибокий вплив гендеру на всі аспекти людського життя – від макроструктур до повсякденних практик.

Значення гендерних досліджень для розвитку суспільства

3

Ключові функції

Наукова, освітня та соціально-трансформаційна

∞

Культурних моделей

Різноманітність гендерних систем у світі

1

Спільна мета

Побудова справедливого суспільства

Розширення наукового знання

Глибше розуміння механізмів формування гендерних систем

Сприяння рівності

Подолання дискримінації та стереотипів

Повага до різноманітності

Визнання множинності культурних моделей

Вивчення гендеру крізь призму антропології не лише розширює наукове знання, а й сприяє розвитку суспільства, заснованого на **рівності**, **повазі** та **культурній багатоманітності**.